

بازشناسی معماری بناهای مذهبی آمل

ابراهیم امیرکلایی

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سوادکوه)

سحر خانجانی فرد

(مدرس دانشگاه فنی و حرفه‌ای)

www.ketab.ir

سرشناسه: امیرکلایی، ابراهیم، ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور: بازشناسی معماری بناهای مذهبی آمل: ابراهیم امیرکلایی، سحر خانجانی فرد
 مشخصات نشر: محمودآباد: لعل سخن، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص: مصور(رنگی)، نقشه.
 شابک: 978-622-98581-6-5
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: آمل - - آثار تاریخی
 موضوع: Amol (Iran) -- Antiquities
 موضوع: مازندران - - آثار تاریخی
 موضوع: Mazandaran (Iran: Province) -- Antiquities
 شناسه افزوده: خانجانی فرد، سحر، ۱۳۶۹ -
 رده بندی کنگره: DSR۲۰۷۱
 رده بندی دیویی: ۹۵۵/۲۳۶۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۶۴۰۱۴
 اطلاعات رکوردشناسی: فیبا

مازندران، محمودآباد، انتشارات لعل سخن
 بازشناسی معماری بناهای مذهبی آمل
 ابراهیم امیرکلایی، سحر خانجانی فرد

ناشر: لعل سخن
 تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
 چاپ: یکم، سال ۱۴۰۰
 قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان
 کلیه حقوق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

تلفن پخش: ۰۹۱۱۳۲۰۰۳۵۱
 شابک: 978-622-98581-6-5 / ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۸۱-۶-۵

فهرست مطالب

۷	مقدمه.....
۹	فصل اول: موقعیت جغرافیایی.....
۱۰	۱-۲- موقعیت جغرافیایی و طبیعی استان مازندران.....
۱۱	۲-۲- موقعیت جغرافیایی شهرستان آمل.....
۱۲	۱-۲-۲- مسائل زمین شناسی و ویژگیهای زمین شناختی.....
۱۲	۲-۲-۲- زلزله.....
۱۳	۳-۲-۲- توپوگرافی.....
۱۳	۴-۲-۲- شرایط آب و هوا.....
۱۴	۵-۲-۲- عناصر اقلیمی.....
۱۵	۶-۲-۲- پادهای مؤثر بر منطقه.....
۱۷	۸-۲-۲- مشخصات خاکها و واحدهای بزرگ خاک در منطقه.....
۱۸	۹-۲-۲- پوشش گیاهی.....
۱۹	۱۰-۲-۲- رود هراز.....
۲۱	فصل دوم: تاریخچه مازندران و آمل.....
۲۲	الف: مازندران.....
۲۲	۱- مازندران در پیش از تاریخ.....
۲۳	۲- مازندران در دوره تاریخی.....
۲۵	۳- مازندران در دوره اسلامی.....
۲۷	دوره صفوی.....
۲۸	دوره قاجاریه.....
۲۸	ب- آمل.....
۲۸	۱- وجه تسمیه آمل.....
۲۹	۲- باستان شناسی آمل، فرایندهای طی شده.....
۳۱	۳- آداب و سوگواریهای مذهبی طوایف مختلف آمل.....

۳۴	شام غریبان
۳۴	قوم بنی اسد
۳۵	فصل سوم: معرفی بناهای مذهبی شهرستان آمل
۳۶	الف: مساجد
۳۶	۱- مسجد جامع آمل
۴۲	۲- مسجد آقا عباس
۴۵	۳- مسجد امام حسن عسگری و گلدسته آن
۴۹	ب: امامزاده ها
۴۹	۱- امامزاده ابراهیم
۵۲	۲- امامزاده قاسم بن موسی بن جعفر (ع)
۵۶	۳- امامزاده قاسم روستای هشتل
۶۰	۴- امامزاده حسن
۶۱	ج: بقاع
۶۱	۱- بقعه درویش اسماعیل کمانگرکلا
۶۲	۲- بقعه خضر آمل
۶۳	۳- بقعه سید سه تن (میرحیدر آملی)
۶۸	۴- مشهد میر بزرگ
۷۹	۵- بقعه ناصرالحق
۸۴	۶- بقعه شمس آل رسول
۸۹	د: نکایا
۸۹	۱- تکیه امام زاده ولی
۹۰	۲- تکیه و سقانفار هندوکلا
۹۴	۲- تکیه فیروزکلا
۹۸	ه: سقانفار
۱۰۲	سقانفار قاجاری روستای پاشاکلا
۱۰۸	سخن آخر

آمل در بین شهرهای استان مازندران از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار است. دلایل این اهمیت را باید در موقعیت ویژه و سوق الجیشی بودن و یا اولین شهری که بعد از گذشت از پایتخت با آن روبرو می‌شویم و همچنین دلایل همچنین دلایل مختلف دیگر مثل اهمیت تاریخی، اهمیت سیاسی و در این اواخر اهمیت باستان‌شناسی با کاوش گروه فرانسوی در روستای بلیران و قدمت استقرار انسان در این شهر و منطقه که ۲۸۰۰۰ سال تخمین زده شد، باید به آن اضافه کرد.

درگیر بودن با رشته‌ای مثل باستان‌شناسی و همچنین دلبستگی به مطالعات تاریخی و باستان‌شناسی به‌خصوص معماری اسلامی در مازندران و همچنین زندگی در شهری با چنین سوابق، ما را بر آن داشت تا یک پژوهش و جمع‌آوری در حد وسیع از تاریخچه و بناهای مذهبی شهرستان آمل داشته باشیم. باشد تا این شهر را با این همه سابقه بهتر بشناسیم و بشناسانیم.

پس از تصویب طرح در شورای پژوهشی دانشگاه، کار را با مطالعات اولیه و جمع‌آوری منابع آغاز نمودیم. بعد از شناخت شهرستان در همه زمینه‌ها بناهای مذهبی مورد مطالعه را طبقه‌بندی نموده و متوجه شدیم با بناهای چون مساجد، امامزاده‌ها، بقاع، تکایا و سقافرها روبرو هستیم.

روش بررسی به‌صورت پیمایشی بوده و در این روش پس از ثبت موقعیت جغرافیایی هر بنا به‌وسیله جی‌پی‌اس، عکسبرداری از بنا صورت گرفته و توسط یکی از اعضای هیات پلان و کروکی بناهای شاخص طرح می‌گردید. پس از پایان بررسی میدانی و طبقه‌بندی اطلاعات به‌دست آمده، به تدوین گزارش نهایی پرداختیم. در این بررسی و تدوین سعی گردید بناهایی که از اهمیت بیشتر و همچنین بناهای که در تحولات از آسیب‌های کمتری و همچنین از اعتبار ویژه‌ای برخوردار هستند، معرفی و شناسایی گردند. گرچه برخی از بناها هستند که از معروفیت و اعتبار ویژه‌ای برخوردار هستند ولی از قدمت و تاریخچه و ساختار اولیه و قدیمی معماری آن خبری نیست و امروزه یک ساختمان جدید با کاربری جدید ساخته شد. یکی از اساسی‌ترین مشکلات در این زمینه اختلاف نظر درباره اختیار داشتن بناها بین میراث فرهنگی و اداره اوقاف وجود دارد.

در این پژوهش که پیش روی شماست از بخشهای مختلف تشکیل شده است. فصل اول مختصری از موقعیت جغرافیایی استان مازندران و شهرستان آمل، فصل دوم شامل پیشینه

تاریخی مازندران در تمام دوره‌های تاریخی و شهرستان آمل به همراه وضعیت تاریخی و فرهنگی آمل متناسب با دوره ساخت بناها، فصل سوم شامل بناهای مذهبی شهرستان آمل به ترتیب اولویت و اهمیت و ارزش آنها که شامل مساجد، امامزاده‌ها، بقاع، تکایا و سقافارها به همراه تصویر و پلان و نما، معرفی گردیدند. در پایان نتیجه‌گیری و پس از آن فهرست منابع و مآخذ آورده شده است.

در تدوین گزارش سعی شده است از متد و روش جدید علمی استفاده شود و آن اینکه تصاویر و پلانها در داخل متن‌ها آورده شده است و همچنین در ارجاعات و رفرانس‌ها در داخل متن نوشته شده است.

در پایان باید از اعضای گروه بررسی که در تمام مراحل همراه و همکار بنده بودند کمال تشکر و سپاس را دارم.